

Τό στρογγυλό σχήμα του κάδρου πού έχει ξεχαστεί μετά την 'Αναγέννηση υιοθετείται μέ κέφι σ' αυτή τή φάση από τόν Σπύρο Βασιλείου.

Σπ. Βασιλείου: αίσιοδόξη ματιά στή σύγχρονη ζωή

ΔΥΟ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕΘΑΥΡΙΟ ΣΤΗΝ «ΑΤΑ» ΚΑΙ ΤΟ «ΤΡΙΤΟ ΜΑΤΙ»

Από τά πιό πληθωρικά σέ παραγωγή, τό έργο του Σπύρου Βασιλείου έχει παίξει αποφασιστικό ρόλο στή διακίνηση του έργου τέχνης στην Ελλάδα. Είναι από τά περισσότερο επιθυμητά σ' ένα ευρύ κοινό φιλότεχνων πού αναγνωρίζει στίς ποιητικές έρμηνείες του τοπίου και τών αντικειμένων, τήν θερμή οικειότητα τής καθημερινής ζωής.

Στήν πρώτη του άτομική έκθεση, στά 1927, ο Βασιλείου δηλώνει τήν παρουσία ενός δυναμικού ταλέντου. Σέ άνύποπτο χρόνο γιά τά ελληνικά καλλιτεχνικά δεδομένα απομονώνει ένα ευτέλες αντικείμενο, κοινό και καθημερινό, όπως, π.χ., τήν καρέκλα, τήν λάμπα, τή ραπτομηχανή (σημεία ή σήματα κατατεθέντα του ύφους του). Προβάλλονται τα μέ όξυτητα ακρίβεια μέσα στον πίνακα τους δίνει καινούργιες διαστάσεις. Τό φόντο, μακρινό κι άκίνητο όπως τού φόντο των σουρεαλιστών κάνει αυτά τά αντικείμενα να πλέον με άσυμψηστο κέφι στον άέρα.

Πέντε χιλιάδες, πάνω - κάτω, ζωγραφίες, καμιά δεκαριά χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα τοιχογραφίες, μιά έκασοστή σκηνογραφίες κι' άμέτρητα σχέδια και χαρακτικά, ήταν ήδη ο άπολογισμός του έργου του από τό 1975, όταν ή 'Εθνική Πνακοθήκη οργάνωσε τήν αναδρομική του έκθεση, τιμώντας και τά πενήντα χρόνια τής καλλιτεχνικής του εργασίας. Συγκεκριωμένοι οι πίνακές του τότε, έδιναν τήν εξελικτική γραμμή μιάς έρευνας πού τά πρώτα χρόνια κινήθηκε μέ πίστη στα στοιχεία τής λαϊκής μας ζωγραφικής, θέματα και μορφές. 'Ηδη όμως είχε εντάξει στο έργο του τίς έμπειρίες από τήν προσέγγιση στή δυζαντική ζωγραφική. 'Η άγιογραφία ήταν, επίσης, ένας τομέας πού τρά-

θηξε τό ενδιαφέρον του. Γιά τά σχέδια τής άγιογράφησης του 'Αγίου Διονυσίου του 'Αρεοπαγίτου τιμήθηκε στά 1930 μέ τό Μπενάκειο βραβείο τής 'Ακαδημίας 'Αθηνών. Γιά τό έργο «Φάτα και Σκιές», πού είχε έκτεθεί στό μουσείο Γκούγκενχάιμ τής Νέας Υόρκης τό 1960, του δόθηκε τό όμώνυμο σημαντικό βραβείο. 'Εκτός από τή ζωγραφική ή σκηνογραφία ήταν ένας τομέας πού τράβηξε τό ενδιαφέρον του. 'Εχει σκη-

ΤΗΣ Β. ΣΠΗΛΙΑΔΗ

νογραφίσει: περισσότερα από 60 έργα θεατρικά και κινηματογραφικά. Τόν χαρακτή Βασιλείου τόν βρίσκουμε στίς ζωγραφίες πού κυκλοφόρησαν μυστικά στά χρόνια τής Κατοχής και παρ' όλες τίς αντίξοες συνθήκες τής περιόδου (ύποτυπώδη έκτυπωτικά μέσα, έλλειψη βασικών υλικών και διάφοροι κίνδυνοι) είναι συγκινητικές μαρτυρίες μιάς άοδρης τέχνης. Τότε εικονογράφησε και χειρόγραφες έκδόσεις 'Ελλήνων ποιητών μέ έθνικό περιεχόμενο, όπως, π.χ., του 'Αγγελου Σικελιανού.

«Είδα όλα τά πάντα, λέει, όσα είναι ύπέρ τής ζωγραφικής κι' όσα είναι αντίθετα. 'Αγάπησα όσα κινούνται και σχήματα σέ δύο διαστάσεις. Τίς φιγούρες στην άκρογιαλιά πού ζωγραφίζει ο Γκουάρνι, σαν από θαύμα μέ δύο πινελιές, τίς μπωτιλιές του Μοράντι, τά σύννεφα του Κόνσταμπλ, τήν άπαρανοούν τού Τάρνερ, τους άλλους του Ρουώ, τίς μάχες του Παναγιώτη Ζωγράφου, τ' άρμενα του Βολανάκι, τά ήλιοβασιλέματα του Κλώντ Λοραίν. Καταπρόμαξα μέ τή Γκουερίνικα και αναθυμούμαι μέ συγκίνηση τόν πρώτο μου δάσκαλο τόν Καλούδη. Βλέποντας

τέτοια και άλλα μύρια τόσα, απόδωχνα σαν έθνομικά γιά τήν τέχνη μας φερσίματα, όσα γυροφέρνει μέσα στο χώρο μέ κίνηση ήχο, φώς καμιά φορά...».

'Ετσι διακηρύσσοντας τήν πίστη του σέ μιά παρραστατικότητα, τήν ανάγκη τής εικόνας των γύρω μας πραγμάτων τήν αγάπη του τόπου, του δόμου τής οικογένειας, του σπιτιού, ο Σπύρος Βασιλείου καταθέτει τήν άποψη του γιά τό ρόλο τής τέχνης πού δεν είναι να προσληματίσει, αλλά να παρηγορεί να μην προκαλεί άμνησυχίες, αλλά να γαληνεύει, να μην άποκαλύπτει ή τονίζει τήν άσκημα του πέρ-βάλλοντος αλλά να έπιμοει, κι' όταν δεν ύπάρχει, τήν διορασία.

Τήν αίσιοδόξη αυτή άπνου διατυπώνει και στά τελευταία του έργα του 1978, πού έκθέτει, από τή Δευτέρα, στην Αίθουσα Τέχνης 'Αθηνών: μιά σειρά τοπίων από τήν 'Αθήνα. Τό «κλεινό» (!) άστου διατηρεί άειώπη τή γοητεία του γιά τόν Σπύρο Βασιλείου, πού μπορεί μέ μιά άφαιστική νοητική διαδοκασία να μη βλέπει ούτε τά τοιμέντα, ούτε τά καυσαέρια, ούτε τήν άλλοτοατική πολυκοσμία. 'Αντίθετα επιλέγει τά στοιχεία πού αγαπά και τά τοποθετεί στουρ όρίζοντες του, πνίγοντας σ' ένα φως γυρισό και λευκό όλα τ' άνηθικά και τ' άσκημα. Χορησιμοποιώντας μέ τή γνωστή του άειθροσύνηση δεξιοτεχνία τό κολλάζ σέ μικρές φόρμες, πού πολλές φορές ύπακαθιστούν τό χρώμα, προσθέτει ένα καινούργιο στοιχείο άκόμα και τώρα στή ζωγραφική του έρευνα.

Τέλος, άξίζει να σημειωθούμε στο «Τρίτο Μάτι» μερικά παλιά έμπρεσιονιστικά λάδια του 1928. Μοναδική εικόνα γιά μιά τόσο μακρινή αναδρομή στο έργο του.